

Čena lista
je \$6.00

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 21. januarja (January 21), 1930.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 17.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

LETO—YEAR XXIII.

ZVEZNE OBLASTI DEPORTIRALE 57 INOZEMCEV

Stjepan Zinič, urednik "Radnika", med deportiranimi

Chicago. — Federalne naselniške oblasti so v soboto poslale 57 inozemcev v njihove rojstne dežele iz čikaškega distrikta. Med deportiranci so štiri kriminalci in osem umobolnikov. Poslani so bili na vse strani: v Evropo, Kanado in Mehiko.

V skupini 40 oseb, ki je bila odpeljana v soboto zvečer proti New Yorku, odkoder pojde v Evropo, je tudi Stjepan Zinič, urednik hrvaškega komunističnega dnevnika "Radnika", ki izhaja v Chicagu. Zinič, ki je deportiran v Jugoslavijo, je obtožen, da je prišel v Ameriko z nepravilnim potnim listom. Odlok za njegovo deportacijo je bil izdan že leta 1924, toda njegova stranaka se je tepla zanj pet let, da ga obdrži tukaj, a končno brez uspeha.

Večina deportirancev je prišla nepostavno v Združene države.

Progresivci bodo sodelovali v kampanji

Uradniki Ameriške delavske federacije so mnenja, da katoličani in republikanci bi se pomagali k uspehu kampanje

Washington, D. C. — (F. P.) — Močnost obstoja, da se bo pešiča progresivnih senatorjev in kongresnikov odvala, povabila Ameriške delavske federacije, da nastopi na par shodih v svrhu, da se organizirajo tekstilni in drugi delavci v južnih državah. Kongresnik Huddleston, demokrat iz Alabame, je eden izmed kongresnikov, ki se v nižji zbornici ogreva za boljše delavske zakonodaje in so ga delavske unije priporočile v izvolitev. Federacija apelira nanj, naj bi imel par govorov v prilog kampanje za organiziranje delavcev v Birminghamu, kjer je glavni stan kampanjskega odbora. Uradniki federacije so prepričani, da bi imel Huddlestonov nastop na shodu velik upliv na delavce, da bi tem rajši vstopali v organizacijo, da si tako izboljšajo svoj položaj.

Ako se bo Huddleston odzval pozivu, mogoče se bo pridobilo tudi senatorja Wheelera iz Montane in Dilla iz Washingtona, ki sta bila izvoljena v senatno zbornico na podlagi delavskega programa, ki sta ga zagovarjala v prešlih letih. Ta dva naj bi šla v državo Tennessee in v obe Karolini, kjer naj bi širila propagando za ustanovitev delavskih organizacij.

Uradniki Ameriške delavske federacije so prepričani, da bi bili za to delo efektivni samo demokratje in protestantje, ki radi tradiciji, ki so prišli južnemu prebivalstvu v meso in kri.

Se dva umrta za papiljo epide-mijo

Washington, D. C. — Zvezni zdravstveni urad poroča, da je do 19. januarja umrlo osem oseb in prijavljenih je bilo 56 slučajev papilje bolezni v Združenih državah. Največ bolnikov je došel iz Kalifornije.

Mexico City, 20. jan. — Mehliška zdravstvena oblast je ukazala ubiti vse papirje v deželi in prepovedala importiranje nadaljnjih papirjev iz Južne Amerike.

Berlin, 20. jan. — Uvažanje papirjev v Nemčijo je prepovedano.

Sovjeti izženejo vse mis-ionarje iz dežele

Moskva, 20. jan. — Kakor poroča "Bezbožnik", bo še ta teden izdan dekret za izgon vseh inozemskih mis-ionarjev iz sovjetske Rusije. Nova odredba nadomesti prejšnjo, ki je zaprla meje mis-ionarjem iz inozemstva. Zabranjeno bo tudi pošiljanje denarja in religiozne literature iz zunanjih dežel vernikom v Rusijo. Prizadeži bodo naj-bolj ruski katoliki, ki mis-ionarijo iz Poljske, ameriški in škandnavski protestanti ter zionisti in mohamedanci.

Eksplodizija ubila osem rudarjev

Med žrtvami je šest zamorcev. Štirje rudarji so dobili težke poškodbe

Beckley, W. Va., 20. jan. — Osem rudarjev je bilo večeraj zjutraj ubitih, štirje pa so dobili težke poškodbe, ko se je pripetila eksplozija v rovi št. 1 Lillybrook Coal Co. Eden od poškodovanih rudarjev bo najbrž podlegel poškodbam.

Trupla mrtvih rudarjev, šest zamorcev in dva belopoltnika, je rešilno moštvo še večeraj prineslo na površje. Ob času nesreče je bilo uspešnih v pregonovni-ku nad dvajset rudarjev in večina se je rešila.

Industrijska depresija v Durhamu

Tovarne počivajo in konstrukcijsko delo je v zastoju

Durham, N. C. — (F. P.) — Med delavci, ki prihajajo v to mesto od vseh strani, je nastala akutna depresija radi velike brezposelnosti. V mestu se zbira delavci in farmarji, ki so do-speli sem iz drugih krajev, ko so čitali poročilo trgovske zbornice o industrijskih aktivnostih v Durhamu. Sedaj so se prepričali, da je bilo poročilo neresnično.

Dobrodelne organizacije imajo veliko posla s temi reveži in apelirajo za pomoč v denarju, živilih in obleki, da nekoliko omili-jo veliko bedo, ki je nastala med brezposelnimi delavci.

Dukova univerza, American Tobacco Co. in Liggett & Myers so poročale v svet, da bodo pri-čele s konstrukcijo poslopij in tovarov, kar je privabilo veliko delavcev, zamorskih in belopoltnih, v to mesto.

Nenavaden slučaj: zajec obstre-lil lovca

Ringgold, Pa., 20. jan. — Ako lovec ustreljajca, je to nekaj navadnega, ali kadar zajec ustrelil lovca, je to izredna novica. To je večeraj pripetilo H. Goodryju, ki je odšel na lov na zajce. Goodry je ustrelil lovca in ga zavezal v vrečo. Pozneje se je lo-vec vsedel na tla in zraven vreče je položil nabasano puško. Zajec je medtem v vreči spet odšel in brcnil v petelina na puški. Odjeknil je strel, ki je zadel lovca v nogo in mu odstrelil dva prsta.

Druga medžaraka zastupila jeval-ka obojena na smrt

Szolnok, Ogrska, 20. jan. — Marija Szendi, ki je priznala, da je zastupila s arsenikom svojo-ga v vojni pobabljenega moža in sina, je bila obojena na smrt na vešalih. Pred enim mesecem je bila Rosa Lipka obojena na smrt in dve drugi v do smrtno je-dno. Devatnajst žensk še čaka v zaporu na obravnavo. Vse so obojene zastupljene svojih sorodnikov.

Avtomobilista nesreča

Los Angeles, Cal. — Tri osebe so bile večeraj ubite v koliziji potniškega avta z avtomobilom. Policija je aretirala voznika bu-sa, ker je vozil v pijanem sta-nju.

NOVI SODNIJSKI PROCESI V RUSIJI

Caristični general obojen na smrt za sločin izvršen pred 24 leti

Moskva, 20. jan. — Dva zani-miva sodnijska procesa sta v te-ku v Leningradu in tretji je bil pravkar zaključen v Gomelu s smrtno obsodo. Bivši general v carski armadi Akim Davidov je bil obojen na smrt, ker je or-ganiziral in vodil pogrom pred 24 leti v istem mestu. Bil je vo-dja smanih črnih stožnj.

Pred sodiščem v Leningradu se zagovarja monarhist Albert Schiller. Obtožen je, da je koval zaroto v prid "bodočemu carju" Cirilu, velikemu knezu, ki se na-haja nekje v Franciji. Zapleten je tudi v ponarejanje sovjetske-ga papirnatega denarja v Berli-nu. Proces gotovo izpade s smrtno obsodo.

Druga obravnava tamkaj se vrši proti voditeljem "akopcev" kakor se imenuje neka čudna veraka sekta. Obtoženi so proti-sovjetske propagande in religi-oznih orgij. Da so fanatiki, doka-zuje to, ker so se sami mučili. Med njimi je par moških, ki so si sami odrezali spolovila. Med obtoženci sta dve ženski, ki no-četa ziniti niti ene besede; ves čas trdovratno molčita in s tem demonstrirata njuno "avetost".

Fašizem na Poljskem

Odgovoren je za nizke mezde in brezposelnost

Varšava. — (F. P.) — V polj-skih rudnikih so v prošlem letu stalno znižavali mezdo rudarjem, tako da je mnogo njih prejema-lo komaj dvanajst dolarjev na mesec. V tekstilni industriji je vladala skozi vse leto velika brezposelnost, kot se glasi vladna statistika. Vlada je imela \$72-000,000 deficita; prekoračila je budget in večino denarja porabi-la za armado, policijo, za vzdrža-vanje jetnišnic in druge mašine-rije, da obdrži svojo diktaturo.

Uradna statistika pravi, da je v deželi sto tisoč brezposel-nih delavcev, toda uradniki de-lavskih organizacij cenijo, da je to število veliko preniško. Na Poljskem je najmanj tristo ti-soč delavcev brez dela. Od teh samo 40,000 prejema podporo. To je rezultat politike, ki jo vo-di fašistična vlada.

Velic nasilju in terorizmu, ki ga vlada izvaja nad delavci, se strokovne unije aktivno udeleže-jejo boja na industrijskem po-lju. Ko je Pilsudski uprizoril po-hod vojskarske pred parlamentom, da tako ostrši poslance, so stro-kovne unije organizirale prote-stne shode po vseh mestih drža-ve. V Gornji Sleziji, kjer so se lastniki premogovnikov uprli in so odklonili podpis pogodbe s u-lonijo, je na en dan odšlo na strik-nad dvesto tisoč rudarjev in li-varskih delavcev. Stavka je bila valed spontane in odločne akcije v kratkem času končana in rud-niške družbe so bile poražene.

Strokovne unije so v prošlem letu štele 512,000 članov. Od teh 272,000 članov pripada Amster-damski internacionali.

Stirinajest rudarjev ubitih v iz-gredih

London, 20. jan. — Poročilo, ki je dospelo sem iz Johannes-burga, Afrika, naznanja, da je bilo 14 domačinov ubitih v izgre-dih, ki so nastali v okoliških ru-dnikih. Kaj je dalo povod izgre-dom, poročilo ne pove.

Policaj umoril starše svoje žene

St. Paul, Minn., 20. jan. — Henry Mallinger je v pijanem stanju večeraj ustrelil Fred Kre-indla in njegovo ženo, starše svo-je žene, katero je smatral, da sta ženo nagovorila, da ga je zapu-stila. Policaj je bil aretiran in pri-peljan v zapor.

Davis bo ostal v kabinetu

Delavske unije se niso mogle ze-diniti, kdo naj ga nasledi

Washington, D. C. — (F. P.) James J. Davis, tajnik delavske-ga departamenta, je naznanil, da bo še znanprej obdržal službo in ne bo izstopil iz kabineta 4. mar-ca, da postane kandidat za zve-nega senatorja ali governorja v državi Pennsylvaniji, kot so se širile govorice v zadnjem času.

V delavskih krogih glavnega mesta sedaj komentirajo Davisovo naznanilo. Pravijo, da ni mo-glo priti do sporazuma med ek-sekutivnimi uradniki unij, kdo naj nasledi sedanjega tajnika. W. N. Doaku od železniške brat-ovščine so nasprotovali drugi u-radniki te organizacije, ki so podpirali Hooverja v prededni-ški kampanji, ko se je raznesla govorica, naj bi on dobil mesto delavskega tajnika. Ameriška delavska federacija se tudi ni mogla zediniti na kandidata. Predsednik Hoover, ki se noče zameriti voditeljem delavskih u-nij, je prišel do prepričanja, da je najbolje za administracijo, a-ko Davis še nadalje ostane v slu-žbi.

Davis je bil predmet amesjenju v časopisu, ker se je v zadnjem času pogajal, da dobi naklonje-nost Mellona in Vara, ki naj bi mu pomagala do senatorске toge ali pa vsaj do governorске ča-sti. Hoover je namignil Davisu, naj se hitro vrne na svoje delo v delavskem departamentu in naj prepusti politiko političnim bo-som v Pennsylvaniji, ki se prav dobro razumejo na stvar.

Konvencija farmar-laborerov

Vršla se bo 27.-28. marca v St. Paulu, Minn.

St. Paul, Minn. — (F. P.) — Konvencija Minnesotske far-mar-labor asociacije, ki je glav-na sila, na kateri sloni farmar-labor stranka, se bo vršila v tem mestu 27.-28. marca. Tako je sklenil izvršni odbor asociacije na svoji seji, ki se je vršila te dni.

Stranka bo pričela kmalu iz-dajati svoje glasilo, ki bo nosilo ime "Farmer-Labor Leader." V Minnesoti izhaja kakih 27 listov, ki se ogrevajo za program te stranke. Ko se je govorilo o gla-silu, je bil stavljen predlog, naj si stranka izbere za svoje glasilo enega od že obstoječih listov. Predlog je bil poražen, ker so vsi obstoječi listi bolj časniki kot propagandistični žurnali stran-ke.

Asociacija je bila mnenja, da bo z ustanovitvijo svojega urad-nega glasila poživela gibanje za stranko.

Bolivijci vojaki upadli v Paragvaj

Napadajočete se po bitki po-begnile. Paragvajski vojaki u-bit

Asuncion, Paragvaj, 20. jan. — Uradno poročilo se glasi, da je bila paragvajska trdnjava Isla Poi napadena od strani ob-mejne posadke bolivijskih voja-kov, ki je patrolirala ob meji. Napad je bil nepričakovani in je iznenadil paragvajsko vojskav-tvo v trdnjavi.

Sixto Benitez, paragvajski vo-jak, je bil ubit v prvem spopa-du. V drugem napadu so pa-ragvajski vojaki pognali bolivijs-ke čete v beg proti trdnjavi Bo-queron, ki je bila pozorišče iz-gredov 1. 1928.

Novica o vpadu je razburila duhove v uradnih krogih, kjer smatrajo, da je Bolivijska kršila status quo med obema država-ma, za katerega sta se zedini-li na konferenci, ki se je pred e-nim letom vršila v Chaco Bore-alu.

DAN VELIKIH LETALSKIH NESREČ

Devetnajst oseb, med njimi osem žensk, izgubilo v nedeljo svoja življenja

Los Angeles, Cal., 20. jan. — Stirinajest pasazirjev in dva pi-lota je zahtevala naereča v ne-deljo, ko je veliki trimotorni ae-roplan, ki je bil na potu iz Agua Caliente, Mehika, v Los An-geles treščil na tla v bližini me-sta Oceanside.

Pilota sta izgubila kontrolo nad letalom v višini par sto čev-ljev. Hotela sta se spustiti na zemljo, ko se je aeroplan nena-doma vnel in treščil s vso silo na zemljo. Trupla potnikov in pi-lotov so bilo tako obžgana, da jih je bilo težko izspomati. Med žrtvami je bilo osem žensk.

Letalo je bilo last Transconti-nental Air Transport Madux Co. in je opravljalo dnevno sre-čno službo med omenjenima me-stoma.

Palm Beach, Fla., 20. jan. — Trije letalci so se večeraj ubili, ko je velik monoplan padel v jezero Worth, dva pa sta dobila tako težke poškodbe, da bosta najbrž izgubila življenje. Kaj je povzročilo neurečo, ni znano.

Ženska konferenca v Washingtonu

Na zborovanju je bila sprejeta resolucija, naj senat sprejme svoje stališče z ozirom na pri-družitve Amerike k svetovne-mu razsodišču

Washington, D. C. — (F. P.) — Tristo delegatnih od enajstih narodnih organizacij, se je zbra-lo na konferenci, ki se je otvo-rila v tem mestu 15. jan. Zboro-vanje se je vršilo v hotelu Washington.

Na prvi seji sta bili sprejeti dve resoluciji. Ena je bila neka-ka poslanica londonski mornarič-ni konferenci, druga pa je vse-bovala apel na predsednika Ho-overja in senatno zbornico, naj ra-tificira stališče z ozirom na pri-družitve Združenih držav k svetovnemu razsodišču.

Zadnji seji konference 17. jan. je predsedovala Rose Schneider-man, predsednica National Wo-men's Trade Union League. Zborovanja so se udeležile za-stopnice ženskega gibanja iz Francije, Nemčije, Velike Brita-nije, Japonske in Amerike.

15 pod ničlo v Chicagu

Chicago. — Sibirski mraz je obkralj Chicago in sosednje kra-je v soboto zjutraj. Termometer je kazal 15 pod ničlo, toda v oko-lici je bilo še slabše. V Willow Springsu so imeli 20 stopinj mraza pod ničlo. Že dolgo let ni bilo takega mraza. Vremenski biro pravi, da je enkrat v desetih letih se pripeti kaj takega. Naj-hujši mraz v zgodovini mesta je bil 24. decembra 1872, ko je bi-lo 23 pod ničlo; najmrzlejša dne-va v januarju sta bila 9. jan. 1875 in 25. jan. 1897, ko je bi-lo 20 pod ničlo. V soboto je bilo ta-ko mrzlo, da so avti obstali na cestah in tisočim osebom za-zmrznili uhlji in drugi udje. Ne-znosen mraz je bil po vsej deželi do roba južnih držav, a najmrz-lejša je bilo v Montani, kjer je toplomer kazal 56 stopinj pod ničlo v nekaterih krajih.

Devetnajst oseb je umrlo vled mraza po centralnem zapadu. V Chicagu so umrle tri osebe. Naj-hujši mraz v Illinoisu je bil v Carbondalu, kjer je termometer zabeležil 29 pod ničlo v soboto zjutraj. Čikaška reka je po mnogih letih zamrznila čezlincez in Michigansko jezero je zamr-znilo štiri milje daleč od brega.

Čikažanom se obeta 300-letna starost

Chicago. — Chicago bo ime-lo v bodočnosti 50 milijonov prebivalcev, farmarstvo v o-kolici bo izginilo, otroci bodo rastle v javnih vzgojevališčih ob kemični hrani in ljudje bodo živeli tristo let in več. Tako je dejal dr. Eston V. Tuba na zborovanju šolskih ravnateljev v hotelu La Salle zadnjo soboto. Poslaval je u-čitelje, naj pomagajo šolski pouk že danes tako urediti, da utrdi modernega dijaka za bodoče probleme.

Konferenca evrop-skih narodov

Zastopniki devetnajstih držav bodo danes podpisali pogodbo, ki je bila sklenjena na konfe-renci v Haagu

Haag, Holandija, 20. jan. — Druga konferenca glede Youngo-vega načrta za likvidacijo pro-blemov, ki jih je za seboj pustila svetovna vojna, bo jutri končana. Rezultat konference bo dvaletni dolgi dokument, ki naj predstavlja nekak evange-lij evropskih financ do 1. 1967, ki je bilo določeno za končno termi-nacijo, ko se morajo plačati voj-ne reparacije.

Zastopniki devetnajstih držav bodo danes podpisali svoja imena na dokumente, ki tvorijo po-godbo, ki je bila sklenjena med njimi na drugi haški konferen-ci. Štirje od teh narodov, Čehoslovakija, Rumunija, Jugoslavi-ja in Ogrska, bodo podpisale po-godbo z rezervacijami.

Kakor kažejo dosedanja gila-tili, bo Italija podpisala pogodbo brezpogojno. Upanje je tudi, da se bo Mala entente, ki se je zad-nje dni upirala zahtevam vseili, podala. Na to je največ vplival Philip Snowden, kancelar Velike Britanije, s svojim svarilom na zastopnike Male entente in Ogrs-ke, naj ne nasprotujejo pogodbi.

Nacionalisti ogrožajo mir med sovjeti in Kitajsko

Konferenca, ki se je imela vršiti v Moskvi 25. januarja, bo naj-brž odložena

Tokio, 20. jan. — Akcija vo-diteljev nacionalistične stranke, ki so zavrgli nekatere določbe protokola, ki sta ga podpisali so-vjetska in kitajska vlada v Ka-barovsku, Sibiriji, pred par ted-ni, da tako končata spor, ki je nastal radi vzhodne kitajske železnice, ogroža sporazumu, ki je bil dosežen med njima na konferenci.

Poročila, ki so dospela iz Har-bina, Mandčurija, govorijo, da so vodje nacionalistične stranke ob-tožile Yun-fenga, ki je bil delegat Kitajske na konferenci v Ka-barovsku, da je prekoračil meje svoje moči, ko je podpisal proto-kol sovjetske vlade in da je ra-di tega njegov podpis neveljav-en. Ta akcija bo najbrž izvala ogroženost v sovjetskih krogih in je skoro gotovo, da bo konfe-renca, ki je bila sklicana, da se vrši v Moskvi 25. januarja, pre-ložena.

Agitacija proti uniji

Greenville, S. C. — V okoliških tekstilnih tovarnah so družbe pričele s ostro gonjo proti delav-cem, ki agitirajo za ustanovitev delavske unije. Vsak delavec, ki je aktiven v tem gibanju, pride na črno listo in je odsojlen. William F. Kelly, podpredsednik United Textile Workers unije, je vložil protest proti postojanju družb pri državnem delavskem departamentu.

Dorr mora v došmrtno ječo

Chicago. — Sam H. Dorr, ki je zadnjo jesen ustrelil svojega stanovaleca Williama J. O'Brie-na, ko se je bil zažubil v njego-vo ženo, je bil v soboto spoznan krivim umora prve vrste in obo-sojen v došmrtno ječo.

FINANČNA STRAN ORGANIZATORI-ČNE KAMPANJE

Za uspešno kampanjo se potre-buje velik denarni sklad. Južni politiki v Washingtonu o-pazujejo gibanje s kritičnim očesom

Washington, D. C. — (F. P.) — Glavni stan Ameriške delav-ske federacije ni izrekel še nobe-ne besede z ozirom na projekt, ki je bil aprožen na konvenciji federacije, v Torontu, Kanada, da se ustanovi denarni sklad mi-lijon dolarjev za organizatorično kampanjo v južnih državah. Dejstvo je, da se denar težko do-bi od unij, ki so pridružene A-meriški delavski federaciji. Fe-deracija šteje približno 2,750, 000 članov in ako razpiše na-klado 40c na vsakega člana, bi to prineslo milijon dolarjev. Ide-ja se zdi na videz preprosta, ali za uspeščenje late je potrebna sločnost, ki pa ne eksistira. Na-klade pomenijo sitnosti, posebno v sadnjih letih, ko se povod na-glaša bizniška stran unionizma. Uradniki, ki igrirajo za posebne naklade, se radi oproščajo radi take akcije, ker se boje, da bodo poraženi, kadar pridejo volitve.

Člani na unijahki sejah niso več tako ženerozni kot so bili v začetku, ko so se pričele organi-zirati unije. Gotovo je še danes, da ne bo federacija razpisala no-benih naklad, niti sedaj ne, ko se gre za organiziranje delavcev v južnih državah, niti ne bo skušala sama zbrati sklad milijon dolarjev v to svrhu. Zanašala se bo na unije, ki so pridružene federaciji, da bodo same vzdrževale svoje organizatorije na jugu.

Južni politiki v senatu in ni-ži zbornici bodo pazili na vsako kretnjo federacije, ki jo bo sto-ri-la v tej kampanji. Ako bo šlo vse pravilno in ne bo prehude-ga pritiska od strani južnih pod-jetnikov, tedaj se ne bodo vmeš-čavali v kampanjske aktivnosti, razen v posebnih slučajih. Toda ako se bo federacija pri svojem delu obotavljala in bodo organi-zatorji prepričani na milost ob-lasti in drhal, ki je v službi in-dustrijskih mogotcev na jugu, tedaj bo zapljal drug veter. Skoro gotovo je, da bodo postav-ili protidelavski kandidati, ki jih bodo podpirale družbe, na-vilno listo, ko se bodo vršile pri-marne volitve. Razredne strasti so bile še vaele dobro orožje v politiki.

Delavci počastili pred-sednika železnice

Priredili so mu banket v Balti-moru

Baltimore, Md. — (F. P.) — O priliki dvajsetletnice, odkar je Daniel Willard predsednik Bal-timore & Ohio železnice, so mu železniške bratovščine priredile banket, na katerem je bil navzo-tud Henry Thornton, načelnik Kanadske narodne železnice, ki zaeno z Willardom deli čast pri ustvaritvi načrtov za sporazum-no sodelovanje železniških družb z delavci, kadar nastanejo nesoglasja med njimi in železniško bratovščino.

Govorniki, ki so nastopili na banketu niso trdili, da je načrt Baltimore & Ohio železnice reš-il problem brezposelnosti ali da je zagiral ekonomsko varnost za železničarje, ki postanejo radi starosti nesposobni za opravla-nje svoje službe. Govorili so le, da je bil sporazum in kooperaci-ja med to družbo in unijami va-žen faktor v medsebojnem obče-vanju in izravnavju nesoglasij, kadar so nastala. Radi tega dej-stva se je mnogo sporov porav-nao mirnim potom, ker se je od strani železniške družbe in unij vedno gledalo, da se ohrani pri-jateljstvo, kar je rešilo mnogo problemov, ki so drugod izvali besne konflikte.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naslovnica: za Zdravstveno društvo (vsebine) in Koroško 10.00 na leto, 12.00 na pol leta, 14.00 na četrt leta; za Čisto in Čisto 10.00 na leto, 12.00 na pol leta; za Inštitut 10.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$10.00 per year, Chicago and Cleveland \$12.00 per year, foreign countries \$10.00 per year.

Čena glasilov po dopolnili. Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement. Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s: PROSVETA, 2657-59 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Nacionalisti—barbari

Ekstremnost ni nikjer dobra. Ekstremist ali skrajni "krenk", pa naj bo reakcionaren ali radikalni, navadno več škoduje kot koristi svoji stvari.

Danes je ekstremni nacionalizem na piki. Nov izraz za to bolezen je fašizem. Italijanski fašisti niso edini. V Jugoslaviji imajo jugofašiste, v Avstriji so "heimwehrovi", v Nemčiji so Hitlerjevi in Ludendorfovi fašisti, v Ameriki imamo pa džingote in kukluskarske legionarje.

Geslo ameriških džingotov je "My country, right or wrong" (moja domovina, pa naj bo v pravem ali krivem). To pomeni: samo Amerika naj živi ne glede na to, če živi pravično ali krivično. To geslo je prvi izrekel admiral Decatur na nekem banketu, ko je napil zdravico. Takrat se ni bilo prohibicije in mož je bil najbrž že natrkan postavno. In vsi oni, ki ponavljajo njegove besede, tudi niso trezni.

Ta teden se v Londonu odprla konferenca petih pomorskih sil za zmanjšanje bojnih mornaric. Konferenco sta aranžirala angleški socialistični premijer MacDonald in predsednik Hoover. Zapišimo takoj, da z delavskega stališča ni dosti upanja na uspeh te konference. MacDonald je v manjšini. Mečkali bodo in mečkali in končno zmekajo nekaj, kar ne bo nič. Ne pozabimo, da so zadnje mornarično konferenco v Ženevi razbili — ameriški ladjegradni kapitalisti in džingoti so jim pridno pomagali.

Džingoti so spet na delu v Londonu. Džingotska propaganda, javna in tajna, je v teku že nekaj mesecev, da onemogoči vsako pravo redukcijo oboroževanja na morju. Javna propaganda v časopisih se vrti v imenu patriotizma, v imenu nacionalizma. Amerika ne sme dopustiti, da bi se zmanjšala njena moč na morju in da postane plen Evrope in Azije! Džingoti plašijo z japonsko nevarnostjo.

Fanatizem nacionalizem je ostanek barbarstva. Barbari rodovi so imeli svoja živalska znamenja (totem), svoje rodovinske malike, za katere so se mesarili do smrti. Tako imajo tudi nacionalisti svoje "narodne barve", svoje malike — strle Sam je tak malik — za katere bi vsak čas pogladi milijone ljudi v mednarodno klanje.

Scott Nearing

Scott Nearing, bivši profesor na Columbij, je bil zadnje dni izključen iz ameriške komunistične stranke. Z njim so komunistični dogmatiki, ki prisegajo le na moskovske "teze" in nočejo videti ameriških razmer, brenili od sebe svojo najboljšo intelektualno moč.

Nearing je sociolog po poklicu. Je dober predavatelj in pisatelj znanstvenih razprav. Še pred vojno je spoznal, da je znanstveni socializem najboljši tolmač sociologije in stopil je v socialistično stranko. Med vojno, ko je prišel razkol v stranki, je odšel na skrajno levo in ta ga je zanesla med idealiste na čelu komunističnega gibanja v Ameriki. Pri tem elementu je imel velik ugled in levčarji so se radi ponašali z radikalnim ameriškim profesorjem, ki je bil vržen z univerze zaradi svoje ga prepričanja.

Kaj je pa storil, da je zaslužil ekskomunikacijo? Predvsem je treba razumeti, da je komunistična internacionalna organizacija kakor cerkev. Kakor je v Rimu centralna, najvišja in edina oblast za tolmačenje "verskih resnic", tako je v Moskvi najvišja stolica, ki si lasti neizmisljivost v tolmačenju "čistega in edinopravega marksizma". Kar se tam sklepe, je dogma, ki se mora sprejeti brez ugovora kakor na primer dogma o "brezmežnem spoštovanju" ali kaj sličnega. Kdor se ne pokori, je "heretik" in vrgn z njim.

Nearing je spisal novo knjigo o ekonomskih in socialnih zadevah. Rokopis je moral poslati v Moskvo na odobrenje! Visoka stolica v Moskvi je razsodila, da Nearing ni dovolj ortodoks in svojem spisu in mu je prepovedala izdajanje knjige. Profesor je pa pokazal, da še živi v njem rebelni duh kot takrat, ko je bil še na Columbij, pa je izdal knjigo na svojo pest — brez dovoljenja visoke moskovske stolice. To je zadostovalo za izključenje.

Pred njim je bilo izključenih več drugih inteligentnih ameriških komunistov. Vse na ukaz iz Moskve. Kakor vse kaže, ne mara visoka stolica razumnih Amerikancev v svoji stranki. Ostanejo brez malega le imigranti, med katerimi je malo razumnikov in mislecev, toliko več pa demagogov.

Glasovi iz naselbin

O prireditvi kluba in Zarjan

Collinwood, O. — Klub št. 40 JSZ bo imel tudi nekaj izrednega in sicer v nedeljo 2. februarja. Namreč prireditve se bo vršila v SDD zvečer s lepim, sortiranim programom. Kaj bo vse, je že poročal sodrug Barbič. Edino, kar bi rad pripomnil, je to, da smo gotovo vsi navzoči ta večer, da posetimo to klubovo prireditev. Klub ne priredi velikokrat, ampak kadar priredi, priredi vselej lep program, tako da imamo vsi nekaj užitka od tega.

Klub št. 49 JSZ stopa v aktivne vrste in želeli bi bilo, da gre po tej poti dalje. Ker sem ravno pri klubu, bi želel, da si nabavite družinski kolektor, katerih imam še nekaj v zalogi. Kolektor je knjiga, ki se ne da nadomestiti tako hitro, torej ako ne boste imeli tega letnika, vaš knjižnica ne bo izpopolnjena.

Se nekaj bi rad pripomnil. Sedaj, ko imamo priliko pri nas v Clevelandu poslušati slovenski radio-program, je v nedeljo 12. t. nastopil tudi naš zbor Zarja. Vsi programi do sedaj so bili mični in poveljni, ampak ako bi venčali te posamezne skupine, bi gotovo Zarja odnesla lavirko.

Vse točke, katere je Zarja proizvajala na tem programu, so nam segale v srce. Nikoli ne bi pričakoval, da bi bilo možno kaj sličnega poslati po radiu v taki finesi kot je bil ta nedeljski program. Vemo, da je Zarja eden najboljših izpopolnjenih pevskih zborov našega naroda v Ameriki, in vemo tudi, da so prireditelji par oper in veliko število lepih koncertov, katerih ljubitelji sem tudi jaz in sem do sedaj skoro še do slednjega posetil, ki si jih dali naši Zarjani. Kljub temu moram priznati, da je bil ta nedeljski program nekaj finega. Naj si bo izrpk iz opere "Urh. grof celjski", kot posamezne točke. Dobivamo razne peve in pevke iz domovine, ampak priznati moramo, da nekateri člani Zarje se lahko vsak čas kosajo z boljšimi pevci iz domovine. Posebno še, ako pomislimo, da je veliko njih, ki so tovarniški delavci in da nimajo spočitih svojih teles.

Škoda je le ta, da niso imeli prilike Slovenci slišati tega programa širom naše Unije. Sem prepričan, da bi marsikatera naša želela aranžirati Zarjonom koncerte. Ker pošteno povedano, to tudi zaslužijo in so mojstri nekaj nuditi v naši slovenski pesmi. Torej Zarjani, le pa hvala vam za tako lep in krasen duševni užitek, kakor tudi lepa hvala našim trgovcem, ki so omogočili ta radio-program. Priznati moramo, da Slovenci smo se s tem tudi precej dobro predstavili drugim narodom.

Jos. F. Durn.

Desetletnica "Jadrana"

Collinwood, O. — Pri nas v Collinwoodu imamo tudi pevski zbor "Jadrana", ki bo prihodnje spomlad praznoval desetletnico. "Jadrana" nam je vsako leto priredil po dva koncerta, vmes še druge prireditve ter nastopal pri prireditvah raznih organizacij. Njegovih priredb in zabav se lahko vsak spominja, ker je bilo vedno obilo veselja. Za uspehe tega zbora gre velika zahvala tudi naši publikli, ki nas je podpirala s svojimi poseti. Vse je rado prihajalo k nam radi velike zabave in dobrega razpoloženja, ki je bil običaj na naših prireditvah.

Kaj je temu, da so nekateri zapustili "Jadrana" in ustanovili novi pevski zbor "Vilharju", ne vem. Mislim pa, da niso gledali v bodočnost, ker po mojem mnenju ni v naši naselbini toliko pevcev, da bi lahko vzdrževali dva zbora. Posledice tega so, da ni uspeha ne tukaj in ne tam. Ako bi imeli en močan zbor, bi bilo za nas vse skupaj boljše. "Jadrana" je imel vedno dobre moči in tudi dobre uspehe. Danes je "Zarja" eden najboljših zborov v Clevelandu in "Jadrana" ni bil svoje čase nič zadaj za "Zarjo".

Kaj je treba, da se cepimo v dva zbora? Zmeraj sem se videl zapisano, da je v združenju moč in kjer je sloga, tam je uspeh. Pri nas tega žal ni. In kdo je temu kriv? Vsi tisti so faktor, ki so odstopili od "Jadrana" in

se pridružili "Vilharju". Danes pa vidim v raznih dopisih agitacijo za nove člane. Kje pa so? Se je treba vprašati.

Ni zamere ljudem, ki niso dolgo časa v naselbini in ki ne poznajo razmer kot na primer tisti, ki so že stari naseljenci. Res, ta tista polemika, ki se je vršila pred letom, ni naselbini nič koristila. Jaz sem jo dobro prečital in sem videl, da se ni napadalo nobenega člana zbora "Jadrana". Navedem torej, zakaj bi se naj nekateri pčutiti užaljenim. Meni ni ne za eno ne za drugo sporno vprašanje, meni je le za lepo petje, katerega ljubim in sem bil član "Jadrana" od časa ustanovitve. Znašati se nad zborom, ki ni čisto nič kriv, je največja neumnost. Ako ni kaj pravilnega pri njemu, zakaj ne povedati na sejah, kjer je prostor, da se stvari izravnajo.

Mike Podboy.

O 20-letnici ženskega društva

Waukegan, Ill. — Dasi je minilo mesec dni, odkar se je vršila proslava dvajsetletnice društva "Moška enakopravnost" št. 119 SNPJ, naj mi uredništvo včasno prepusti nekoliko prostora, da opišem uspeh in drugo. V prvem se moramo zahvaliti društvu, ki so se odzvala povabilu in nam poslala svoje zastopnike in s tem pripomogla do lepega uspeha.

Društvo "Slavija" št. 1 je zastopal sob. Joe Verščaj, ki je s svojim govorom mnogim ugaljal; tem lepše pa je bilo še, ko nam je gori omenjeno društvo podarilo krasen šopek rož, za kar najlepša hvala. Isto je storilo društvo "Little Fort" št. 568, katero je zastopal sob. Anton Pirc. Društvo "Sloga" pa je zastopal John Mahnich; to društvo nam je podarilo desetdolarški cekin. Iz Chicago so bila zastopala tri mladinska društva in sicer "Pioneers" št. 559 je zastopal Oscar Godina; "Integrity" št. 631 John Baumbich; "Sunglars" št. 632 Richard Zaverternik. Iz naše naselbine pa so poslala zastopnike tudi "Samostojno društvo", katero je zastopal sob. Anton Mesec; S. N. dom, Frank Velkovrh; združba na prodajalna, sob. Anton Celarec.

Nagovor ustanoviteljicam je imela ses. Helena Jerab, ki je občinstvu ugaljal. Ravno tako je ses. Ana Mahnich dobro pogodila zgodovino društva. S tem je bila govorniška lista končana. V drugem delu programa je bila proizvajana živa slika mladinskega oddelka; sedem članic je bilo na odru v lepih kostumih, ki so jih nalašč napravile članice našega društva. Idejo je prinesla Ana Mahnich. Vse skupaj imetje zavest, da ste pripadle k naši slavnosti. Tudi sestre Mary Grom in Helena Jerab sta ugaljali občinstvu. Peli sta dvospev, na klavir pa jih je spremljala Frances Artach. Tudi mladi zbor S. N. čitalnice nam je zapel par pesmi. "Ko je posijalo solnce" (Molek), je deklamirala Ana Mahnich.

Drugi del programa je zaključil sob. Fred Vider, glav. tajnik SNPJ. S svojim govorom je veliko pripomogel, da je bilo občinstvo v tako veselem razpoloženju. Mnogi so se izrazili, da bi ga poslušali po več ur; posebno je ugaljal ženskemu spolu. Kar smo pogrešali na naši slavnosti, so bile zastopnice ženskih društev, ki so bila vabljena, pa niti odmeva ni bilo. Društvo "Venera" št. 192 se seveda mora opravičiti v toliko, ker je bilo povabilo vrnjeno podpisani. Društvo "Nada" št. 102 je prejelo povabilo in tudi izvolilo zastopnico, katero smo pa zastopnik pričakovali na dan slavnosti.

Za odbor—Frances Zakovšek.

O zborovanju S. N. doma

Gowanda, N. Y. — Za 10. januarja zvečer je bila sklicana letna seja tukajšnjega narodnega doma. Da bom smatral za dobrega člana, sem se zborovanja tudi jaz udeležil. Od 84 delničarjev je bilo navzočih 26, kar menda znači, da je pri nas dosti "slabih" članov. Najboljša točka v letnem poročilu je bilo naznanilo, da je bil izplačan ves dolg naše zadruge, kakor tudi, da smo dobili "ventilacijo" na strehi.

Najbolj mučna točka zborovanja je bila, ko smo prišli do nominacije novih direktorjev. Nikdo ni hotel sprejeti. Stari direktorji so se odrekli do zadnjega z različnimi izgovori. Tudi ostali delničarji so se branili sprejeti odgovorno mesto in zato navajali razne izgovore. Situacija je bila rešena, ko je bil sprejet predlog, da predsednik nominira deset direktorjev izmed navzočih članov. Na glasovanju je bilo izvoljenih pet in domovina je bila rešena.

Sprejeti je bil tudi sklep, da imajo predsednik, tajnik in blagajnik v bodoče po \$25 letne plače. Kljub temu so se ljudje branili uradnikovanja. Slišale so se razne osebnosti, češ ta in ta je odgovoren, da ne moremo dobiti direktorjev... Taki očitki so tudi največ odgovorni, da se člani ne udeležijo sej, oziroma da so dobri člani odsotni. Trditve, da je prišel oseben nesporazum poznejši čas, ne drži, ker udeležil sem se že treh letnih zborovanj in še nobeno se ni vršilo v preveliki slogi.

Vzrok, da ni moglo dobiti direktorjev, je drugje kot si gotovo vsi misli. Vse to je bilo zaradi rojake predstavljajo. Prepričan sem, ako bi člani direktorija prejeli po en dolar na uro za izgubljeni čas, bi se nihče ne upiral sprejeti nominacije in tudi bi bi radi volje služboval. Za čast se težko dela. Na primer predsednik, tajnik in blagajnik bodo v bodoče prejeli po \$25 letno, kar gotovo ni veliko za odgovornost in delo, katero jih čaka. Eni naj bi delali, drugi se pa zabavali v domu za majhne stroške. Tisti, ki se hočejo zabavati, naj tudi primerno plačajo. In tudi zabave naj bi ne trajale dalj kot do enajstih zvečer, mesto da se vlečejo dolgo v noč. Člani direktorija naj tudi prejema plačo, ker se ne morejo kaj zabavati. Zakaj pa muzikanti dobijo več kot pa zaslužijo: en dolar na uro bi tudi za njih popolnoma zadostovalo. Boljše bi bilo, ako bi imeli bolj pogostejše in krajše zabave. Tudi moram reči, da s samimi zabavami še ne da priti nikamor.

M. Krainz.

Vesela in drugo

Presto, Pa. — Naj se nekoliko oglasim v tem listu, ker se noben drug noče. Z delom je bolj slabo kakor povsod v Ameriki. Zlastno so razmere v današnjem sistemu. Z delom je težko v tej okolici in zaslužek je zelo slab. Nekateri delajo v od štiri do šest milj oddaljenih rovi, da zaslužijo kakšen dolar. Vreme smo do sedaj imeli lepo, nimamo ne snega in ne mraza, le dežja je dosti.

Na zadnji seji dr. št. 166 SNPJ smo sklenili, da priredimo dne 15. februarja maskeradno veselico. Vabimo rojake tudi iz bližnjih naselbin — iz Bridgeville in Sygana — da nas ob tej priliki posetijo in da skupaj preživimo nekaj veselih ur. Imamo tudi nekaj nagrad za najlepšo in najgršo masko. Klobas, pottic, kislega zelja in tudi mokrte ne bo manjkalo. Za ples bo igra dobra godba. Vstopnina je 75 centov. Vrteti se pričnemo ob 8. uri zvečer.

Odbor.

O delavski situaciji in zabavi

Detroit. — Kot je bilo že večkrat poročano so v Detroitu izredno slabe delavske razmere. Avtomobilska industrija postaja vsaki dan slabšeja in se lahko reče, da je danes na tisti poti kot se nahaja premožna industrija. Ameriški podjetniki iščejo in tudi odpirajo tovarne v inozemstvu, posebno tiščejo v Rusijo, dasiravno ni priznana po Združenih državah. Vendar pa se delajo velike kupelje, ker kapitalisti ne gledajo kakšen je ustroj vlade. Glavno je profit, pa naj vlada kdor hoče.

Ameriški delavci se upravičeno vprašujemo: kdaj bomo začeli boljše delati, kar je danes veliko vprašanje in bo tudi težko rešeno. To radi tega, ker modernizirani stroji danes postavljajo delavce na cesto; hodijo jutro za jutrom od tovarne do tovarne, ali dela je težko ali pa sploh ne moremo dobiti. Kar bi bilo najbolj potrebno, je to, da bi se organizirali strokovno, o čemer pa še govora ni, še manj pa, da bi pričeli z organiziranjem. Vse preveč je tudi voditelj, ki so pripravljene kričati za denar in obetati, da se bo vse naredilo.

Kadar pa pride čas, jih pa nikjer ni videti. Jadrano, da sami ne vemo kam, gotovo pa še v večjo sužnost.

Kljub temu pa smo na zadnji seji Sl. del. iz. kluba sklenili, da priredimo maskeradno veselico dne 26. januarja v Sl. del. domu, 437 Artillery Ave. Mladini bo vstopnina prosta. Najbolj pomenljiva maska dobi \$10 nagrade, najlepša \$7 in najgrša pa \$5. Vabimo vse rojake in ostale Jugoslovane, da nas posetijo v obilnem številu.

A. Kovacich, tajnik.

Poročilo zastopnika

Pittsburgh, Pa. — Ko sem bil zadnjič v Moon Runu, sva se po 16 letih sprijaznila tudi z gospo J. Z. in sicer v toliko, da se je naročila na dnevnik. Sicer med nama ni bilo tako hudega nesoglasja, vendar pa je to slučaj, ki ga moram omeniti. Od tam sem se podal v Farrell, da obiščem prijatelje in svojo družino, katere v tem letu še nisem videl.

Vrnivši se v naselbino, sem obiskal tudi gostoljubno družino Valencićev. Z dela je prišel tudi gospodar in tajnik društva št. 262. Pogovarjali smo se o raznih stvareh, o jedrnosti in drugem. Obiskal sem tudi Kramarjeve ter Gorenčeve. Dne 15. januarja sem zopet zapustil svojo družino in prijatelje ter šel — kam? O tem poročam prihodnjič.

Anton Zidanšek.

Naši odri

"POLITIČNA MAŠINA"

Slika razmer, v kakršnih živimo

Chicago, Ill. — Marsikateri (in teh "marsikaterih" je ogromno število), ki čita časnike, se ne hote vprašuje, "kam nas privedejo sedanje razmere". Politična korupcija na vseh koncih in krajih; graft in korupcija v vseh javnih uradih; ščitenje onih, ki so prvi odgovorni za vse zločine; priprosto ljudstvo pa brezpravno.

Veliki večini ljudstva, pa naj sibo v Ameriki ali Evropi, dobro poznani delavski pisatelj Upton Sinclair je že pred 22 leti postavil sam sebi vprašanje. Za odgovor je spisal dve krasni noveli "The Metropolis" in "The Moneychangers" in tridejansko dramo "The Machine". Direktno povod temu je dala finančna kriza leta 1905, ki je neznano udarila vse ljudstvo v Ameriki in katero so zakrivil denarni mogotci v New Yorku, ki so bili v prepripi, kdo bo ugrabil večji kos ljudske imovine. Drama "The Machine" pa zaključuje oboje noveli in pokazuje, kako politična korupcija je vladala že takrat v New Yorku, ko so bili na krmilu tamanijske kot so še sedaj.

Drama "The Machine" (Politična mašina) uprizori dramski odsek kluba št. 1 JSZ prihodnj. nedeljo popoldne v dvorani C. S. P. S.; uprizorjena bo v angleškem jeziku, toda to ne sme nobenega ozlovoltiti, da bi prišel. Drama živo prikazuje, kako so manipulirali z glasovnicami na volitvah, ko so hoteli spraviti v "sedlo" tamanijske, kaj se je pripetilo čuvaju, ki je pazil na štetje glasovnic; prikazuje, kako brezpravna so dekleta, mlada in lepa, in nimajo niti najmanjši zaščite pred onimi, ki jih s silo odvajajo v borle; prikazuje, kako korumpirana so sodišča, sodniki, ki se prodajajo za akledo leče in mesto, da bi izdali odlok večine, pa potrdijo odlok manjšine. Pokazuje, kdo je za vse to odgovoren, obenem pa tudi priča, da je nemogoča posamezniku vse to odpraviti, pa če bi hotel žrtvovati življenje.

Ta drama priča, da je vsaka posamezna oseba le mal zoben kolesa ogromne mašine, ki se vrte neprestano naprej, in dokler bo ljudstvo ostalo brezbržno in se ne bo organiziralo, pač pa prepuščeno "politiko" raznim "bosom" in podobnim, ni pričakovati izboljšanja, pa če tudi gre Morgan ali Rockefeller v "penzijo".

Udeležite se te priredbe, boste vsaj dobili malo vpogleda "za politične kulise", in imeli nekoliko pojma, kdo je pravi "bos". Pričetek igre točno ob 3. popoldne. Vstopnina je samo 75c. Po igri ples in prosta zabava.

P. O.

A. Garden:

Tedenski odmevi

Londonška konferenca — cirkus ali kaj?

Po mnenju nekaterih opazovalcev bo konferenca, ki se je danes pričela v Londonu, najverjetneje zborovanje, ki se je završilo od časa sklepanja versalske pogodbe. In od takrat je bilo mednarodnih konferenc vseh vrst že nešteto. Da bo sedanje zborovanje važno, o tem ne more biti dvoma. Veliko vprašanje pa je, da-li bo uspešno, da-li bo prišlo do faktične redukcije bojnih mornaric, kar naj bi bil namen konference po zahtevi sklicateljev.

Zasledujoč razne mednarodne konference preteklih let in posebno še priprave za londonsko zborovanje, se človek nehotе vpraša: "Čemu toliko hrupa, zagotavljanj in deklaracij, ko ni na horizontu najmanjšega upanja, da bo katere velesila zmanjšala svojo bojno mornarico." To se predvsem tiče Združenih držav, ki nimajo najmanjšega namena znižati svojo bojno mornarico. Ne glede na izid londonske konference, bo Amerika faktično v prihodnjih treh letih zgradila 15 novih križark. Kljub temu pravijo v Washingtonu, da je namen konference, katere se je porodila in katere se završi v največjem pompu, reduiranje navalističnih sil!

Namen konference je v resnici nekaj drugega kot znižanje bojnih ladij, križark in podmornic: "Konferenca za navalistično pariteto" je bolj primeren titel londonskega zborovanja. Iz dosedanjih razprav, poročil, oficialnih in poloficialnih izjav raznih držav je razvidno, da nima nobena država namena znižati pomorskih morilnih parafermalij; od tega je izveza edino Anglija, čije laboristka vlada je edina sila, ki je po prepričanju protimilitaristična; razen Nemčije je Anglija tudi edina država, kjer je najti v resnici močno pacifiistično gibanje med masami ljudstva.

Po čemur nekatere vlade zapadnih velesil stremijo, je to, da zaustavijo blazno oboroževalno konkurenco, katero je prinesla vojna "za odpravo vojn" in katere ogroža blaginje vseh držav. Hočejo pariteto, ki lahko pomeni znižanje ali zvišanje vojnih mornaric posamezne države. Kolikor se tiče Združenih držav pomeni pariteta faktično zvišanje vojne mornarice, ker Amerika hoče imeti ravno toliko število križark in topov kot jih ima Anglija. Teh nosilcev zapadne "civilizacije" ima Anglija namreč večje število kot jih imamo "mi", in ker Anglija noče znižati števila križark in Amerika pa tudi nemara zaostajati za angleškim bikom, bomo mi na principu paritete opravičeni do tako velikega števila kosmatih klobukov kot jih ima Anglija.

Kljub svojemu "pacifizmu" pravi Anglija, da mora imeti za obrambo svojega svetovnega imperija križark za okrog 335.000 tonase. Amerika tonaska križark znaša "le" okrog 275.000, kar pomeni, da Amerika sgradi v bodočih par letih šestnaest križark ali eno več kot določa njen sedanji oboroževalni program. To tudi pojasnjuje, zakaj je Hooverjeva administracija tako navdušena za "redukcijo", ki za našo državo faktično pomeni novo oboroževanje. To je tudi razlog, da se ameriški militaristični interesi čisto nič ne vznemirjajo radi londonske konference, ker je klarski in municijski trust ne bo še bankrotiral.

Na washingtonski "razorožitveni" konferenci z leta 1922 — ki ni razorožila nikogar in ne pripravila ob kruh niti enega oficirja ene same države — so zapadne države sicer sklenile, da prenehajo s kompeticijo v gradbi velikih bojnih ladij, o katerih priznavajo vojaški krogi, da nimajo nobene bojne vrednosti in da so prave plavajoče rakve, ki so najboljše tarče bombnim napadom iz zraka. Washingtonski sporazum določa, da imata Anglija in Amerika enako število teh plavajočih rakav, ki so izredno drag luksuz — ena teh ladij stane od 40 do 50 milijonov dolarjev in par milijonov letno za vzdrževanje — in da prizadeje države prenehajo z gradnjo teh barbarških oznanjevalk zapadne "civilizacije". Na podlagi tega sporazuma je Japonska dobila tri ladje za vsakih pet ladij v primeru z Anglijo ali Ameriko.

(Dalje na 3. strani.)

Ameriško življenje

76.

Gimnastični ženin

Mike Mission je dober telovadek. Ko se je oženil, je na poročno noč najprvo peljal svojo zardelo sedemnajstletno nevesto — ne v spalnico, temveč v telovadnico, s katero je opremil svoje novo stanovanje. Pokazal ji je razne droge, pasove, vrvi, uteže in drugo pripravo za utrjevanje mišic v rokah in plečih.

Helena — tako je bilo nevesti ime — se je čudila, toda rekla ni nič. V teku medenih tednov je bila Helena zelo razočarana. Namesto da bi ji šepetel sladke besede na ušesa, je Mike cele ure vihtel železo in natezal pasove — njej pa je predpisal toliko in toliko jabolk vsak večer, da bo zdravljala in močnejša v mišicah.

In če bi bilo ostalo le pri tem. Pa ni. Kmalu po medenih tednih je Mike prinesel domov manjše komade železja in je informiral Heleno, da je on njen učitelj telovadbe. Vsak dan toliko in toliko ur bosta dvigala in spuščala natezala in vlekla, suvala in stakala.

"Kolkor bolj pa je rastle moja moč v mišicah, toliko bolj je izginala moja ljubezen do Mikea," je povedala Helena, ko je vložila tobo za ločitev zakona.

Vesti iz Jugoslavije

KAKO JE ŽIVELA LJUBLJANA V LETU 1929?

Nekoliko pregleda o rasti Ljubljane, njenemu železnicu, o smrti in življenju njenih prebivalcev

(Izvirno.)

Ljubljana, 2. jan. 1930.
Zdaj, ko smo stopili v novo leto, ne bi bilo napačno, če pregledamo pravkar preteklo leto, kako je bilo za Ljubljano in priobčimo nekaj števil, kako je mesto in njegovo prebivalstvo rastle, se možilo in žemilo ter umiralo in se rodilo.

Bodimo malo radovedni, pa si postavimo najprej vprašanje, koliko so pojedli Ljubljančani v letu 1929, kako velik železnic ima Ljubljana.

Saj je prav za prav težko sestavljati bilanco povžitih živil, ker pač konzum ni pod kontrolo. Sestaviti je možno le številke trošarin podvržene jedade. Te številke nam da mestni trošarinski urad. Po njegovem mnenju je ves konzum vseh živil v letu 1929 porasel in sicer za precej. Padel je edinele konzum glavnega živila, konzum moke. Ta je padel za 550.000 kg. To dejstvo odpira pač cel problem, najti vzroke padcu tega najbi-stvenjšega živila. Nasprotno pa so v letu narasle številke ostalih živil, zlasti potrošnja mesa in mesnih izdelkov, rib, raznih alkoholnih pijač in sadja. Če računamo, da ima Ljubljana 60.000 prebivalcev, pride na vsakega prebivalca povprečno 41,5 l. vina 21,2 l. piva, dočim je leta 1928 prišlo na vsakega prebivalca samo 18 l. vina in 18 l. piva. Porast je torej zlasti za vino precejšen, več kot za 100%.

Kruha so snedli Ljubljančani 1.928 manj kakor pa l. 1929. Zakaj moke so Ljubljančani do konca novembra 1929 porabili 6.668.000 kg, dočim so lani v istem času porabili 7.217.000 kg moke — konzum moke je torej letos slabši.

Meso in mesne jedi so šle bolj v denar kakor prejšnja leta. Ljubljančani se kažejo kot ljubitelji mesa, klobas. Ljubljana je do konca novembra 1929 porabila 176.000 kg mesa in mesnih izdelkov, dočim laniako leto — 1928 celo leto ni porabila toliko mesa. Zaklanih je bilo v 11 mesecih 25.769 glav goveje živine in telet, ovac so zaklali nad 4000, svinj pa so zaklali do novembra 25.806. Svinje so torej tudi zelo priljubljene.

Rib so v l. 1929 do konca novembra prodali v Ljubljani 40.537 kg.

Vsem tem jedem pa je treba dodati tudi slanino, zato so prodali tudi precej slanine — skupno 668.254,50 kg masti, olja in drugih maslač — vendar je ta konzum v primeri z lanskim padel.

Kako je z alkoholom in števil-kami?

Vsa abstinentna društva bi lahko prenehala od strahu pred temi številkami, ki pričajo, da vzporedno z rastjo abstinentnih društev raste tudi konzum alkoholnih pijač. Leto 1929 je bilo sprva zelo mrzlo, poleti pa hudo vroče — konzum alkoholnih pijač je bil pa skoraj celoten dober, precejšen. Podatki o konzumu alkohola v prvih 11 mesecih 1929. leto so naravnost presenetljivi. Ljubljana je popila 2.509.736,38 litrov vina, dočim je lani v celotnem letu (1928) popila skupno le 2.559.969 litrov. Če bomo h gornji sumi pristeli še številko konzuma alkoholnih pijač v decembru z božičem in silvestrovanjem, bo letošnji konzum alkoholnih pijač vsekakor precej prekašal lanskega. Kdo bi zamislil Ljubljančanom žeto? Tudi je prav za prav v vseh statističnih vseh časih bilo opažati da z večjo bedo hodi vzporedno tudi porast konzuma alkoholnih pijač.

Za uboge pripradane denarje si zelo radi privoščijo ljudje stvar, ki vpliva po več ur, po dva dni. In alkohol je nekaj takega, kar daje za nekaj ur uteho, domaćnost — dasi je vse to varljivo. Značilno je tudi, da je konzum vina v buteljah zelo majhen, znak, da se pri konzumu vina udeležujejo predvsem meščani in malomeščani ter delavci, ki ne pijejo butelj. Če pristajemo še dejstvo, da krmarji prilijejo vinu še kaj vo-

de, je številka konzuma vina še večja.

Piva je Ljubljana popila v l. 1929 do konca novembra 1.272.921,50 litrov, dočim je celoletni konzum 1928 štel le 1.141.527 litrov. Torej tudi tu velik porast. Železnic Ljubljančanov je torej precej velik in se zdi, da se iz leta v leto širi.

Koliko so letos zidali v Ljubljani?

Odgovor na to je ugoden: Ljubljana je v l. 1929 zidala precej in bi bilo treba še več, a primanjkuje kapitala, dočim je ljudi dovolj in je dotok ljudi z dežele v mesto še stalno velik, stanovanjska beda pa kljub mnogim novim hišam velika.

Zgrajenih je bilo v Ljubljani mnogo hiš, največ vsekakor manjših privatnih za posamezne družine, kakor tudi mnogo preprostih hiš ter velike stanovanjske hiše. Mesto se z novimi stavbami širi zlasti proti severu, na Ljubljanskem polju, proti Bežigradu in Brinju rastejo hiše iz tal in tvorijo osnutek za no-vo del mesta. V južnem delu se je zidalo manj. Saj so tudi tla proti severu boljša kot pa proti barju.

V mestu samem je bila sezidana lani največja stanovanjska hiša, tako zvana Rdeča hiša na Poljanski cesti, v kateri je našlo stanovanje 114 družin. Po svoji dimenziji je hiša menda največja stanovanjska palača, po številu svojih prebivalcev pa jo morda prekaša le še Kolizej, stari, rumeni Kolizej.

Druga večja stanovanjska kolonija je bila dovršena na Vodovodni cesti. Ta mestna stanovanjska kolonija šteje 16 hišic s 64 stanovanji ter je veljala mestno občino 3.000.000 Din. Stranke so se vanjo vselile z koncem 1928., dasi so bile popolnoma dovršene šele letos.

Zelo lepa bo palača Vsa jemne zavarovalnice, zadruge z. o. z., ki jo gradijo na Miklošičevi cesti poleg Zadrugne banke. Načrte zanjo je izdelal arhitekt Plečnik, oblikovalec Ljubljane.

Dalje so bile dovršene palače poštna hranilnice, Trgovski dom, ki ga še niso docela zgradili in opremili, pred kolodvorom je bil predan v promet novi Miklošičev hotel i. t. d.

Poleg teh je bilo to leto sezidanih: 1 trinadstropna hiša, 3 dvenadstropni, 70 enonadstropnih s 156 stanovanji in 84 pritličnih, visokopritličnih hiš s 105 stanovanji. Skupno torej 158 hiš. Ne vtevši velikih stanovanjskih palač in kolonij ter palač. Ljubljana se je torej v enem letu razširila za nad 200 hiš, kar moramo všteti tudi stanovanjske lesene hišice, kakor tudi majhne stanovanjske barake v bližini dolenskega kolodvora. S tem je mesto pridobilo nad 500 novih stanovanj.

Dasi je to število čudo veliko, je vendar pomanjkanje stanovanj še veliko, radi česar uprav gospodarji navijajo cene in ostanje ubogi barakarji v svojih barakah pod kostanji in krotijo svoje puntarske duše.

Javna dela tega leta niso stala mnogo. Večjih ulic niso tla-kovali ali preurejali. Edinele križni okraj so olepšali, ceste popravili, postavili filirski spomenik, zasadiли ulice z drevesi — dalje so levi deli tivoljskega parka uredili in zasadiли z novimi grmičevjem. Sportni klub Ilirija je zgradil javno kopalnico, ki mu je zgradil prizidal še zimsko kopalnico — dvoje prepotrebni stvari.

Drugače pa smo ostali kakršni smo bili. Zvezda stoji še vedno tako kot poprej, in po strugi Ljubljane se še vedno pretaka kvečjemu ocedki iz kanalov in stranišč, ker struge še niso poglabili. Čas bi bil, da bi se tudi ta Ljubljana uredila.

Kako smo živeli in umirali?

O tem pa nam vedo povedati fare ljubljanske, ki jih je šest. Stalna župnija tvori center mesta, kjer je doma trgovina in uradi. Stanovanj je tu bolj malo, več je trgovskih in obrtnih lokalov, delavcev sploh ni in je radi tega v tem okraju manj smrti in manj rojstev, dasi še šteje ta župnija 3800 prebivalcev. Rojenih je bilo leta 1929 12 novih Ljubljančanov, umrlo pa jih je 18.

Porok je bilo več, seveda ne le domačih župljanov ampak predvsem parov od zunaj, z dežele. Porok je bilo leta 1929 42, a stolni urad je moral zabeležiti tudi več ločitev zakona — skupno 7. Torej 16% porok se je razporočilo.

Franciskanska fara pa se postavlja z velikim številom porok. Bilo jih je leta 1929 388 in to povečini mestnih. Izmed ljubljanskih fara ima ta največ porok. Najstarejšemu ženinu je bilo 65 let, trem najmlajšim nevestam pa 17, 18 in 19 let.

Rojstev pa je v tej fari mnogih porok in 12.000 prebivalcev malo; v celotnem letu le 66.

Smrti je bilo 61 — tako da se z rojstvi skoro ujemata. Najstarejši je bil 91-letni dr. Franc Papež.

Šentjakobska fara velja za povsem predmestno faro, njeno območje je od Tranca do Ljanske ceste na Barju. Tu stanujejo delavci, delavke, uradniki in trgovci. Leta 1929 je bilo 89 rojstev in 43 ljudi je umrlo. Kro-nika porok zasnamuje za l. 1929 63 porok.

Trnovska fara je prestolnica zeljarjev, vrtnarjev in manjših posestnikov. Ti so, ki zalagajo ljubljanski trg z zelenjavo. Ta župnija je bahava, saj se lahko postavi z večjim številom rojstev kot smrti. Leta 1929 je bilo v Trnovem 71 rojstev in 42 smrti. To se pravi, da je fara narasla za 29 ljudi — če se ne bi nihče izselil ali priselil. To je predmestje, kjer opazimo na cestah in dvoriščih največ otrok, ki se igrajo in skačejo in tvorijo ponos fare.

Zadnja fara je najmlajša, to je šišenska. Rojstev zasnamuje 73, smrti 52. Porok je bilo 56.

Najbolj mogočna fara pa je menda radi svoje starosti šent-peterska fara. V tej je umrlo 213 oseb, rodilo pa se jih je 242. Zenitovanj je bilo 186, ločitev pa 14.

Tako je bilo življenje Ljubljane v letu 1929. V vseh ožirih je Ljubljana nepredovala. Napre-dovalo je mesto s svojimi stavbami in napredovala je stanovanjska beda ker napreduje dotok ljudi z dežele ker napreduje industrija in obrt ker in ker ... i. t. d.

Kaj si kdo želi ob novem letu?

(Nekoliko po Zyr Kapuli v zagrebškem Juternjem listu, nekoliko po svoje).

Da bi se pomladil in da bi naš čičakski dopisnik stanoval res v Chicagu, in ne v Ljubljani. — "Slovenski Narod."

Da bi smel odkrito povedati svojim vernikom, kaj želim od njih in teh dni. — Ljubljanski škof Jeglič.

Želim, da bi bil korajžen, kakor bi bilo treba in da v l. 1930 ne bi izšel ukaz, ki bi mi prepovedal moje ime. — "Slovenec."

Želim regulacijo Ljubljane ali pa regulacijo mesta — samo da bi bila kakršnakoli regulacija. Da bi trgovine, ki agitirajo "popustom" ne podražile svoje robe. — Uradnik.

Želim si tople kožuhe, snežke, rokavice ali pa vsaj od časa do časa kako čisto vročega čaja, sicer bomo zmrzli v tem mestu. — Prešeren, Vodnik, Sveta Trojica, Valvazor in drugi ljubljanski spomeniki.

Želim si samo majhno hišico — napet nadstropij. — Navaden človek.

Izkreno želim vsem svojim sosedom polne žepa in polne listnice. — Žepar — žepni tat.

Se kot fant sem nekoč lovil ribe — pred vojno. V vojni sem postal invalid. A ker sem bil pred vojno kaznovan radi "tatvine rib", sem po novem Invalidskem zakonu prenehal uživati invalidsko podporo, prenehal biti invalid. Želim, da bi res nehal biti invalid. — Vojni invalid.

Imam skromno željo, da me ne bi povozil avto ali motocič. — Človek z ulice.

Zelo radi bi bili res navdušeni. — Hrvat.

Želim, da bi se naš slovenski jezik spremenil res v dialekt. — Državotvorni prebivalec iz dravske banovine.

Želim, da bi bila tudi letos huda in ostra zima, da bi spet lahko drago delili svojo toploto milost. — Trgovci z drvmi in premogom.

Tedenski odmevi

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Med temi "počitnicami" pa so se države furiozno vrgle v gradnjo križark. Letni proračuni vseh držav so v tem času tako narasli radi te oboroževalne konkurence, da so se celo imperialistični državniki pričeli vpraševati: kam vodi ta blazna tekma. V zadnjih 15 letih so se armadni oziroma vojni stroški Amerike več kot potrojili; nekoliko manjši porastek zasnamujejo vse ostale države, ki so se borile v vojni "za demokracijo."

Koliko bo londonska konferenca "razoroževalna," pokazujemo tudi zahteve Japonske, Francije in Italije. Japonska prihaja na konferenco z zahtevo, da ji Amerika in Anglija dovolita višjo kvoto za križarke kot je določena v washingtonski pogodbi tikajoč se oklopnjač. Zahteva, da ima lahko sedem križark za vsakih deset križark Anglije ali Amerike. To pomeni precej veliko zvišanje japonske mornarice.

S aličnimi aspiracijami prihajata na konferenco tudi Francija in Italija. Francija zahteva pravico do močnejše vojne mornarice kot je posedovala kdaj v zgodovini, posebno še z ozirom na submarinke ali podmornice. Je odločno proti temu, kakor tudi Japonska, da se za submarkine določi kvota.

Francija je pred par tedni sklenila podati se v naročje najbolj ambicioznemu programu oboroževanja na suhem, ki ga je še kdaj v zgodovini podzela kakršna država. Na celi vzhodni meji, od Sredozemskega morja do Angleškega zaliva, bo zgradila številne baterije utrd, katere bodo stale okrog 115 milijonov dolarjev. Zgrajene bodo v prihodnjih štirih letih in na njih bo delalo pol milijona delavcev.

V kratkih potezah je to torej realistična atmosfera, v kateri se anide londonska konferenca. V enem ali drugem oziru zahtevajo vse države razen Anglije zvišanje mornarice. Da tudi Anglija ne prihaja s aličnimi zahtevami na konferenco, je vzrok ta, ker je kraljica morja. Ta status bo izgubila na tej konferenci v prid Združenih držav, kar bo v resnici najznačilnejši zaključek londonskega zborovanja.

PRIMORSKE NOVICE

Na pošti v Postojni je službovala v letih 1927 in 1928 mladenka Leopolda Albert. Dokler se ni zaljubila, je poslovala redno, potem pa je zanemarjala urad. Ko je bila odlovljena, so ugotovili pomevno nekaj tisoč lir in razne nerednosti, za kar je dobila pred strogiimi tržaškimi sodniki 5 let in 4 mesece zapora.

V Vojšici na Krasu je bil umorjen, kakor znano, kmet Ivan Pirc. Umora je obdolžen najmlajši njegov sin Albin, ookrivde pa drugi sin Fran, ki je baje nagovarjal brata k umoru.

Ob Fajtem hribu na Krasu je iskal železje 18letni kovač Dinok Ferletič iz Mirna. Naletel je na granato, na katero je udaril, nakar je eksplodiral in nesrečnega fanta razmesarila.

V Puli je polno orožnikov, vendar pa se dogajajo dan na dan drzne tatvine v mestu, in okolici. Poročali smo nedavno o tobakar-ni, ki je bila petkrat okradena. To je bilo v mestu, v bližnji okolici pa je bila te dni četrti okradena tobakarna, ki jo ima v najemu družina Ostank. Tatovi so odnesli še precej perila in dve kokoši.

Da bi sneg in mraz ostala skozi vse leto željo — Severni medvedje v zagrebškem zoološkem vrtu.

Da bi prejel vsaj januarja naknadno trinajsto plačo. — Tisti, ki ni deležen 13. plače.

Da bi v Beogradu Meštovi-čev veliki kip "Vestnik", ki predstavlja popolnega in popolnoma gola bojevnika, in je obrnjen proti Hrvataki in Sloveniji, ne kazal svojega nam, kakor bi hotel reči: "Evo ti ga..." (Nota spomeniku je ime "Vestnik" — Prečani).

Da bi to pismo prišlo do 1. januarja v Chicago in da bi mi še za Silvestrovo izplačali zanj honorar, čeprav sem ga napljal šele danes 26. dec. 1929. — N. N. iz Ljubljane.

Pomorska baza za arakoplovce, ki iščejo letalca Ellsena in Borlanda, ki sta se izgubila med Alasko in Sibirijo.

Clevelandске opazke

Beleži Tone Podgoričan

Večkrat sem že ugibal, kaj bi s Trunk pisal, če bi ne bilo bolj-ševikov, socialistov in s. Moleka. Mislim, da bi ne vedel, kaj pisati. Vsa to so edine stvari, ki jih vidi in — kritizira. O Rusiji in boljševikih ve mnogo povedat, samo njegova kritika je preve pristanska, k temu pa še otročja, in — kdo bi jo mogel vpoštevati? Trunk je vse, kar "rdeči" (eni kot drugi) narade, "no good" samo in edinele zato, ker so "rdeči," ker ne verujejo v Trunkovega boga, nebena, pekel itd.

Dva dni sem bil star, ko so me nesli v cerkev, me krstili ter me tako napravili rimskega katolika. Vprašali me niso nič. Katolika sem postal neprostovoljno. Če bi bili počakali recimo 18 let, bi danes najbrž ne bil krščen. Zakaj, čim sem mogel ločiti dobro od zla, laž od resnice, sem obrnil hrbet največjemu zlu in laži — veri v nekakšnega boga in življenje na "onem svetu." Tako. Kaj sledi iz tega? Da nihče, ki ni prostovoljno pristopil k rimo-katoliški cerkvi, ne more postati — odpadnik. In ne bogovljeno dete ne more odločevati... Odpadnik je tisti, ki se zavzede pridruži kakšni organizaciji, pokretu ali cerkvi, potem pa isto "dezertira." Mi smo se samo rešili okov.

Bedasto! Medtem, ko vae cerkve brez izjeme bijejo srditi boj proti svobodomislemcem, naj bi leti roke križem držali. Kako smešna želja! Zastopniki raznih cerkev si štejejo v dolžnost prepričati ljudi, da je laž resnica, črno belo. Kaj je torej dolžnost svobodomiselnega delavca? Da sprejme in bije ponujen mi bo, da razkrinka verske sleparje, ki odeti v ovčji kožuh guhijo siromalno ljudstvo in žive na račun njegove omejenosti, da dokaže, da je vera samo pretveza za izkoriščanje revnega ljudstva, da pokaže sotrpništvu pot do luči resnice. To je naša dolžnost.

Meni ni potreba dokazovati, da je A. S. skrajno smešen in tudi zelo umazan list, ki slovenskemu tisku v Ameriki ne dela nobene časti; A. S. sam to dokazuje dan za dnevom.

Senator Jones pravi, da je hotel po U. S. tri mesece, pa ni videl deset pijanih ljudi. Senator je alit slep ali pa laže. Zakaj deset pijanih ljudi lahko vidi vsak čas in včasih kar skozi okno svoje hiše. Vsekakor jih lahko vidi več kot pred petnajstimi leti.

V A. D. skoro vsak dan beremo in na radio vsako nedeljo slisimo, da je Ameriška Domovina najboljši slovenski dnevnik v Ameriki, ki je posvečen pouku, izobrazbi in komu ne. A. D. in izobrazba! Kakšna ngki! Saj je vse, kar prinese, plehko in plesnjivo. Poleg tega pa še tisti nepriljetni duh, ki od časa do časa udari iz "zabavne" kolone, katere "duhoviti" pisec je prokleto malo izbirec pri izbiranju "zabavne" robe. Pač dokaz omilne gospode od A. D., kali? A. D.

Frank Lukancich

ZA NAŠE FARMARJE

Tretji učinkovit prašek proti ušem je tudi takozvani mrčesni prašek (Pyrethrum insect powder). Ta mrčesni prašek je navadno smešan na trgu z drugimi praški, ki se prodajajo pod imenom "Poultry lice powder" in se navadno rabi v splošnem.

Vsi omenjeni praški so dobri, toda vse te praške prekosli "sodium floride," kar trdi tudi U. S. Agriculture department. Tudi pridejo vsi praški dražji za perotninarje, ker se morajo bolj pogosto rabiti. — Dobro je tudi primešavati perotninskim kopolim tobakov prah, ki se danes priporoča od nekaterih trgovcev za najboljšo sredstvo proti ušem. Po mojem mnenju je boljše poslušati državo, ki nato deluje in ki ima zato urad, da preizkuša razna sredstva, ki bi bila res uspešna, da na ta način pomaga sebi in kmetovalcem v dobro.

Priporočljivo je tudi — zelo priporočljivo in precej učinkovito — podlagati kokošim, oziroma perotnini, pepel, posebno pa premogov, za kopeli, ki vsebuje mnogo žvepla in drugih kemikalnih snovi, katere so strup za uši. Ni pa pepel sam zadosti učinkovit, da bi mogel pomoriti vse uši in prašice, zato jih moramo še prašiti z drugimi boljimi sredstvi.

Vsaka ušiva kura se tudi v prahu ne koplje, in če se koplje, ne more dobiti po vseh udih telesa zadostno množino prahu, da bi se mogla osvoboditi vseh uši in prašic. To naj si zapomni vsak, ki namerava ali ki že ima stabilizirano perotninsko rejo. Vsa perotninar, kateri ima kokoši zaprte pozimi ali pa na prostem izletu, naj jim napravi po kotih v stajah kake stare skafce ali zavojce napolnjene s pepelom ali pa z drugim prahom, primešanim s sodium floride za kopeli. To je zelo priporočljivo in tudi nujno potrebno.

najboljši slovenski dnevnik v Ameriki? Ha, ha, ta je pa res debela. Saj vendar vsi lahko vedo, da je A. D. prva za A. S., katerega kvaliteta nam je dobro znana. To zadostuje.

Prijatelj Barblč iz Collinwooda se moti Jaz mu nikdar nisem rekel, da najprvo prečitam podpis, potem šele dopis, prvič, ker še nisem govoril z njim (mogoče je še kak drug Podgoričan v Clevelandu?) in drugič, ker delam bna obratno. In kadar čitam dopise v A. S., podpis največkrat sploh ne preberem — ker ga ni. Sploh me podpis ne zanimajo. Kar me zanima, je vsebina. Če najdem kje kako oslarijo brez podpisa, se niti malo ne razburjam. Saj vem, da se nihče rad ne smeji javno. Dosti je, če svet čuje riganje, čeprav osla ne vidi.

Kdor si hoče iz glave izbiti hlapčevskega duha, ta se mora najprvo otresti verskih spon, kakaj vera — bila ta ali ona — vzgoji človeka v hlapca. In do-ker si hlapce enemu, boš tlačal tudi drugemu.

Poleg omenjenega moramo imeti natrošena s strupenim praškom proti ušem in prašcam vsa gnezda, kjer kure neso jajca. Kadar se menja nastilja po gnez-dih, nikoli ne pozabimo potrositi tudi nekoliko praška po gnezdih.

Perotninske prašice in bolhe

Mnogo perotninarjev je med slovenskimi kokošerejci, ki še ne vedo o prašicah, da ima namreč perotnina poleg uši še druge zajedalce, ki so istotako ali pa še bolj nadležni parasiti kakor uši. Sedaj se hočemo malo poučiti o teh prašicah, kar je za vsakega perotninarja zelo velike važnosti. To je zelo važno, da se malo poučimo tudi o teh parasitih zato, ker če preganjamo — prašimo in tako strupimo uši — prašice pa s istim praškom ne moremo pomoriti.

Perotnina ima poleg uši tudi mnogo različnih vrst, skoro s prostim očesom nevidljivih živalic, ki se imenujejo prašice (mites). Tri vrste prašic so, ki so najnavadnejše in najnadležnejše ter najhujše pri naši perotnini. Najbolj znane pri perotninarjih so rdeče prašice (red mitte—dermanysus galline). V severnih delih Združenih držav so rdeče prašice navadno redkeje, pač pa jih je najti v obliči po perotninskih hlevih skrita, kjer je toplejše. V južnih krajih se pa navadno nahajajo celo leto, pozimi kakor poleti, seveda največ jih je poleti.

Omenjene prašice je najti na perotnini le takrat, kadar so lačne in se naseljujejo z njim najbolj priljubljeno sladico: kurjo krvjo. Njih naravni čas je ponoči. Ponoči se spravijo na perotnino, zarijejo se v kožo in popijejo kri. Podnevu se pa skrijejo med razpoke v hlevu ter po gredah, gnezdih, kotih, spranjah podu in po drugih primer-nih zatlačjih. (Dalje prihodnjé.)

OTOK RAKOV IN PODGAN

V Sydney (Avstralija) so pri-speli ponesrečenci z ladje "Norwich City", ki se je raztreščila v Tihem oceanu. Rešenci pripovedujejo grozotne reči o katastrofi, ki jih je zadela. Parnik je zadel ob koralo čer kakanih 200 m od neobljudenega otoka iz Gardnerjeve skupine. Ker je bilo morje zelo razburkano, se je parnik kmalu napolnil z vodo in potopil. Treba se je bilo hitro rešiti na otok, čeprav je bila biva-vica silna in je v morju kar mr-golelo somov. Enajst ljudi so s-mi tudi požrli. Ostali so s teža-vo dospeli do otoka, kjer jih je pa čakalo polno novih grozot. O-tok je namreč prava nasebina rakov in podgan, ki jih je tu na milijone. Vse je gomazalo od njih. Ponesrečenci so morali zgraditi cele barikade proti tej golazni in vzdrževati stalno stra-žo, dostikrat pa je prišlo do lju-tih spopadov z gnušno živdjo, pri katerih niso vse palice nič zalagale, da ne bi napadenci od-nesli bolestinih urizgov in vščip-čev. Šele po štirih dneh in nočeh je prispela ladja, ki je nesrečne-že rešila iz tega pekla.

